यदि सर्व्वमबुद्धीनामतिक्रान्तमचेतसां। अतिक्रमो मद्विधस्य कथं स्यात्खिदनिन्दिते।
यदि न स्युर्मानुषेषु क्षमिणः पृथिवीसमाः। न स्यात् सन्धिर्मनुष्याणां क्रोधमूलो हि विग्रहः।
अभिषक्तो ह्यभिषजेदाहन्याद्गुरुणा हतः। एवं विनाशो भूतानामधर्म्मः प्रथितो भवेत्। १०९०
आक्रुष्टः पुरुषः सर्व्वं प्रत्याक्रोशेदनन्तरं। प्रतिहन्याद्धतश्चैव तथा हिंस्याच्च हिंसितः।
हन्युर्हि पितरः पुत्त्रान् पुत्त्राश्चापि तथा पितॄन्। हन्युश्च पतयो भार्य्याः पतीन् भार्य्यास्तथैव च।
एवं संकुपिते लोके जन्म कृष्णे न विद्यते। प्रजानां सन्धिमूलं हि जन्म विद्धि शुभानने।
ताः क्षिपेरन् प्रजाः सर्व्वाः क्षिप्रं द्रौपदि तादृशे। तस्मान्मन्युर्विनाशाय प्रजानामभवाय च।
यस्मात्तु लोके दृश्यन्ते क्षमिणः पृथिवीसमाः। तस्माज्जन्म च भूतानां भवश्च प्रतिपद्यते। १०९५
क्षन्तव्यं पुरुषेणेह सर्व्वापत्सु सुशोभने। क्षमावतो हि भूतानां जन्मचैव प्रकीर्त्तितं।
आक्रुष्टस्ताडितः क्रुद्धः क्षमते यो बलीयसः। यश्च नित्यं जितक्रोधो विद्वानुत्तमपूरुषः।
प्रभाववानपि नरस्तस्यलोकाः सनातनाः। क्रोधनस्त्वल्पविज्ञानः प्रेत्य चेह च नश्यति।
अत्राप्युदाहरन्तीमा गाथा नित्यं क्षमावता। गीता क्षमावतां कृष्णे काश्यपेन महात्मना।
क्षमा धर्म्मः क्षमा यज्ञः क्षमा वेदाः क्षमा श्रुतं। य एतदेवं जानाति स सर्व्वं क्षन्तुमर्हति। ११००
क्षमा ब्रह्म क्षमा सत्यं क्षमा भूतञ्च भावि च। क्षमा तपः क्षमा शौचं क्षमयेदं धृतं जगत्।
अति यज्ञविदां लोकान् क्षमिणः प्राप्नुवन्ति च। अति ब्रह्मविदां लोकानतिचापि तपस्विनां।
अन्ये वै यजुषां लोकाः कर्म्मिणामपरे तथा। क्षमावतां ब्रह्मलोके लोकाः परमपूजिताः।
क्षमा तेजस्विनां तेजः क्षमा ब्रह्म तपस्विनां। क्षमा सत्यं सत्यवतां क्षमा यज्ञः क्षमा शमः।
तां क्षमां तादृशीं कृष्णे कथमस्मद्विधस्त्यजेत्। यस्यां ब्रह्म च सत्यञ्च यज्ञा लोकाश्च धिष्ठिताः। ११०५
क्षन्तव्यमेव सततं पुरुषेण विजानता। यदा हि क्षमते सर्व्वं ब्रह्म सम्पद्यते तदा।
क्षमावतामयं लोकः परश्चैव क्षमावतां। इह सम्मानमिच्छन्ति परत्र च शुभां गतिं।
येषां मन्युर्मनुष्याणां क्षमयाऽभिहतः सदा। तेषां परतरे लोकास्तस्मात् क्षान्तिः परा मता।
इति गीताः काश्यपेन गाथा नित्यं क्षमावतां। श्रुत्वा गाथा क्षमायास्त्वं तुष्य द्रौपदि माक्रुधः।
पितामहः शान्तनवः शमं सम्पूजयिष्यति। कृष्णश्च देवकीपुत्त्रः शमं सम्पूजयिष्यति। ११११
आचार्य्यो विदुरः क्षत्ता शममेव वदिष्यतः। कृपश्च सञ्जयश्चैव शममेव वदिष्यतः।
सोमदत्तो युयुत्सुश्च द्रोणपुत्त्रस्तथैव च। पितामहश्च नो व्यासः शमं वदति नित्यशः।
एतैर्हि राजा नियतश्चोद्यमानः शमं प्रति। राज्यं दातेति मे बुद्धिर्नचेल्लोभान्नशिष्यति।
कालोऽयं दारुणः प्राप्तो भरतानामभूतये। निश्चितं मे सदैवैतत् पुरस्तादपि भाविनि।
सुयोधनो नार्हतीति क्षमामेवं न विन्दति। अर्हस्तत्राहमित्येवं तस्मान्मां विन्दते क्षमा। ११२५
एतदात्मवतां वृत्तमेष धर्म्मः सनातनः। क्षमा चैवानृशंस्यञ्च तत्कर्त्ता स्यहमञ्जसा।
इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि अर्ज्जुनाभिगमनपर्व्वणि द्रौपदीयुधिष्ठिरसंवादे ऊनत्रिंशोऽध्यायः॥ २८ ॥